

egyesek sóhajtása feljajdulássá, majd a tömegek jajgatásává válik. Különösen kifejező ez a jajgató felsóhajtás, mikor kezdik az I. hegedűk s átkapják tőlük a fafuvók. Az *Ember tragédiájának* egyiptomi jele nete juthat eszünkbe s mikor ezekkel a jajgatásokkal a sodró erejű végzet-motivumban összekeverednek önkénytelenül is *Doré Gusztáv* képeire kell gondolnunk, melyekkel *Dante* elkárhozott lelkeinek üvöltő forgatagát állította élénk.

Mit lehet a végzetnek ezzel a mindent leverő erejével szembe szegezni? Erre felel meg a symphonia 2-ik tétele: a *scherzo*.

Ez a tétel egy erőteljes, dacos ritmusu motivummal kezdődik. Tehát azt mondja Beethoven: a végzet kérlelhetetlenségének elviselésére első orvosság a férfias, erős akarat. A második motivum eleven mozgással, életörömmel tele stakkató, amelybe érdekesen belebelesikoltják a hegedűk az I. tétel sóhajtó, jajgató motivumát. Vannak tehát, akik közbe-közbe sóhajtoznak, de egyébként nem sokat törődve a végzettel, vigan élnek az életet. Harmadiknak a trióban egy bájos, kedves, naiv ritmusu dallam jó, mellyel azt akarja mondani Beethoven, hogy a gyermekesen naiv lelkek is mentesek a végzet szorongó érzésétől: rá se gondolva mennek az élet útján s könnyű lélekkel élvezik, amit nekik az élet nyújt. De sajnos, mint a valóságban, itt is ez a nyugodt, kedves hangulat csak rövid ideig tart. Hirtelen megszakad, hogy helyet adjon az újra visszatért férfias akarat dacos motivumának.

A III. tétel fájdalmas, borongós hangokkal kezdődik, melyben a cellók és basszusok megindító férfias bánattal panaszkodnak az élet végzetszerűsége ellen. Ezt a hangulatot megszakítja egy élénkebb menetű rövid rész, de különböző formában újra meg újra visszatér az első bánatos motivum, mintha keresné az élet nehézségeinek megoldását. Közben ellentétül az első hegedűk igazán gyermeki naivságu pizzikatóval kísérik a dallamot; érdekesen felmerülnek az I. tétel sóhajtásai s megszólal a végzet halk tremolója is, de egy vallásos ünnepi hangulatu motivum jelzi a megoldást.

A IV. tételben mind összekerülnek a régi motivumok, de mindjárt az elején a cellókon és gordonokon egy egészen új zenei gondolat szólal meg, mely az egész tétel alaphangját adja. Sajátságos egy motivum ez. Talán az egész zeneirodalomban nincs még egy ilyen. Ugyanezzel a motivummal kezdődik később a bariton szóló is, tehát pontosan tudjuk, hogy ez a motivum az öröme való felhívásnak a zenei képe. Mennyi dac és lázadás van benne s mily kimondhatatlanul bánatos és komor az örömmel ez a hangja! És mily érdekesen fonják ezt körül a régi motivumok!

Mikor ez a szaggatott menetű recitativo elhallgat, ugyanakkor a basszusok egy végtelennel látszó édes-bus dallamba fognak, mely az összes hangszeren valóságos hangáradattá válik: mintha az emberek tömegekbe állának s közös erővel akarnák meggyőzni a végzetet. Mikor a fafuvók veszik át a végtelen dallamot, azt a vonósok érdekes, erős, dacos akkordokkal kísérik. Egyszerre elhallgatnak az összes hangszeres s megszólal az emberi hang: *Barátim, miért e bús hang? Csengjen vigabb dal, hogy szívünk felviduljon.* És inntől kezdve a symphonia érzelmvilágának a logikai egymásutánját *Schiller: Az örömhöz* c. ódájában találjuk meg, melynek alapeszméje: hogy szenvedéseken keresztül jutunk az örömhöz s minden földi szenvedés megoldása az égben van.

A IX. symphoniának tehát az a minden mástól eltérő sajátága, hogy Beethoven az utolsó tételben újra visszatér a vokális zenéhez s ezzel olyan lendü-

letet ad a zene művészi kifejezésnek, amelyet tovább fokozni legfönnebb csak ő maga tudott volna a X-ik, meg nem írt symphoniában.

Mert betegágyán foglalkozott Beethoven a X. symphonia tervével is. Azt az érzelm- és gondolatvilágot akarta egy zenei képbe foglalni, mely *Sokrates* és *Jézus* neve körül fonódik. Vagyis meg akarta írni azt a tragikus emberi nyomorúságot, melyben mint valami elátkozottak vergődünk: mikor se *Sokrates* vidám pogányai, se *Jézus* lemondó keresztényei lenni nem tudunk. Hogy ölni és gyilkolni tudunk, jobban, mint *Homeros* hősei, de utána vidámak lenni nem tudunk, mert *Jézus* a kereszténységgel felbolygatta a lelkiismeretünket.

Amint látjuk, a X. symphonia alapgondolata még mélyebbre ás az emberi lélekben, mint a IX-ik.

Beethoven erős akarata két napig állott ellen a halálnak s utolsó szavai ezek voltak: *Kár, kár! Már késő!* Öntudatának utolsó fellobbanása is a X. symphoniának szólt.

Seprődi János.

KÖD.

Leszáll a rétre s ráterül,
Mint hűvös szemfödél.
A nyár, a szép halott felett
Zsolozsmát bűg a szél.

Fátyolban ring és hajladoz
És hervadt lombot sir,
Mint ifjú lány, oly hófehér:
A karcsú, árva nyír.

Egy hulló, piros falevél
A ködön átleg:
Olyan, mint égő mécsvilág
A koporsó felett . . .

Csipkerózsa.

KÉT PREMIER ÉS EGY REPRIZ beszámolóit teszik különösen érdekessé a *Színházi Élet* e heti számát. *A három nővér*, *A kék szakáll nyolcadik felesége* és a *Gretchen* legszebb jeleneteinek fényképeit hozza *Incze Sándor* népszerű hetilapjának új száma, kottán, *Móricz Zsigmond* regényén, sok cikkkel, melléklettel kívül. A 64 oldalas lap ára 50 korona, negyedévi előfizetés 500 korona. Kiadóhivatal Budapest, Erzsébet-körút 29.

AZ UJ EZREDEV nemzetvédelmi és szépirodalmi havi folyóirat november hó 1-i száma ismét változatos tartalommal jelent meg. A szép fejlődésnek indult lap új számából kiemelkednek *Bogya János* dr. nemzetgyűlési képviselő vezércikke, *Vinkó István* olasz fordítása, *Dr. Kiss Menyhért* verse, *Gáspár Ferenc*, *Szöke Sándor* és *Palasovszky Béla* írásai. Azonkívül gazdag egyesületi és társadalmi szemle egészíti ki legújabb számát az avatott kezük által szerkesztett folyóiratnak, melynek előfizetési ára egész évre: 150 K, Move tagoknak 50 K, az Uj Élet, A Nép és a Szózat előfizetőinek 100 korona. Megrendelhető az Uj Ezredév kiadóhivatalánál: Budapest, VI., Podmaniczky-u. 45., II. 26.

INTELLIGENS MENEKÜLT URILEÁNY, ki háztartási dolgokban jártas, kellemes otthont talál református papi családnál. Leveleket a kiadóhivatal továbbít „Családtag” jelige alatt.